

Actes de la Primera Jornada de la Càtedra Pompeu Fabra: Una mentalitat d'enginyer al servei d'una llengua i d'un país. Barcelona: Càtedra Pompeu Fabra / Universitat Pompeu Fabra, 2016.

La ressenya de les Actes de la *I Jornada de la Càtedra Pompeu Fabra: Una mentalitat d'enginyer al servei d'una llengua i d'un país* arriben després d'un any marcat pel 150è aniversari del naixement de Pompeu Fabra.

Aquest volum és el primer d'una sèrie que inclourà totes les actes de les jornades científiques que organitza anualment la càtedra Pompeu Fabra de la Universitat Pompeu Fabra (UPF). L'obra, publicada per la UPF, inclou tots els textos de les ponències de la Primera Jornada de la Càtedra Pompeu Fabra, titulada «Una mentalitat d'enginyer al servei d'una llengua i d'un país», que va tenir lloc els dies 5 i 6 de novembre del 2015 a Barcelona. La jornada va ser organitzada per la càtedra Pompeu Fabra de la UPF, en col·laboració amb l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i amb el Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya. Aquesta relació entre llengua i enginyeria permet explicar la complexitat de la figura del Mestre des de les diferents disciplines en què va treballar. Aquest llibre recull els textos següents: la conferència inaugural de la jornada, a càrrec de Joan Martí i Castell, titulada «Les directrius principals en la tasca codificadora de Pompeu Fabra»; les tres ponències plenàries pronunciades per Josep Amat, Jordi Mir i Borja de Riquer, i les presentacions de Jaume Casals, rector de la Universitat Pompeu Fabra, M. Teresa Cabré, directora de la càtedra Pompeu Fabra i Jordi Guix, antic degà del Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya.

Tal com mostren el títol de l'obra i, més endavant, els de les ponències, la jornada pretenia enllaçar tres aspectes cabdals de la figura del Mestre: Pompeu Fabra, enginyer; Pompeu Fabra, constructor d'una gramàtica i d'un diccionari, i Pompeu Fabra en el seu context històric. I és que la majoria d'estudis que s'han realitzat versen sobre la figura de Fabra com a gramàtic i lexicògraf, i no s'ha parlat tant del Fabra enginyer. Tot i això, tal com assenyala M. Teresa Cabré en la presentació d'aquest volum (pàgina 9), cal tenir present que la seva formació d'enginyer, possiblement, va influir en la capacitat d'ordenació i planificació que Fabra va mostrar en tota la seva obra dedicada a l'estudi lingüístic.

El volum s'inicia amb el text de la conferència inaugural titulada «Les directrius principals en la tasca codificadora de Pompeu Fabra», pronunciada el dia 5 de novembre del 2015 a la seu de l'IEC Joan Martí i Castell, catedràtic de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili i membre de l'Institut d'Estudis Catalans, titulada «Les directrius principals en la tasca codificadora de Pompeu Fabra». L'autor, en primer lloc, introdueix la concepció que tenia Fabra sobre la llengua i la nació catalanes. Aquest punt de partida permet entendre la doctrina de Fabra pel que fa a la seva tasca codificadora, la qual detalla minuciosament l'autor a la resta del text servint-se d'un esquema similar al que Fabra va utilitzar per establir els criteris generals principals de la tasca codificadora, que inclou els apartats següents: «La llengua antiga»; «La variació diatòpica, la unitat, la simplificació i la disciplina lingüística»; «L'orto-

grafia, element simbòlic essencial de la llengua; La morfosintaxi»; «Del lèxic a la terminologia» i, finalment, «La descastellanització. El bilingüisme».

Tal com ja hem dit, sempre es parla del Fabra enginyer de paraules i es parla poc del Fabra enginyer químic. El text de la segona ponència de la jornada, que va ser a càrrec de Josep Amat, catedràtic de la Universitat Politècnica de Catalunya i membre de la secció de Ciències i Tecnologia de l'IEC, se centra en el Fabra que quan tenia 18 anys va ingressar a l'Escola d'Enginyers de Barcelona, que el 1902 va guanyar una plaça de catedràtic de química a la Bilboko Ingeniaritza Goi Eskola Teknikoa, i en tot el procés de selecció que va portar-lo a residir a Bilbao fins al 1912. Amat conclou el relat amb alguns fragments de l'obra *Homenots* de Josep Pla, en el qual parla del Fabra enginyer i es veu clarament la concepció personal que té del Mestre. Amat acompanya l'article amb una mostra gràfica que ens serveix per fer-nos una idea encara més acurada del context en què vivia Fabra durant aquells anys.

La tercera ponència va ser a càrrec de Jordi Mir, estudiós de la vida i l'obra de Pompeu Fabra, i director, conjuntament amb Joan Solà, de les *Obres completes* de Fabra. El text es titula «Pompeu Fabra, constructor d'una gramàtica i d'un diccionari» i l'autor detalla minuciosament tots els passos que van portar Fabra a l'elaboració de les dues obres que van normativitzar i modernitzar la llengua catalana: hi parla de *L'Avenç* i de la revolucionària *ce trencada*, dels anys a Bilbao, del I Congrés Internacional de la Llengua Catalana, de la tornada a Barcelona l'estiu del 1912, però, sobretot, l'autor fa un repàs exhaustiu en referència als anys que Fabra va treballar a la Secció Filològica de l'IEC. El text s'inicia amb la publicació del 1891 *Ensayo de gramática de catalán moderno*, que el Mestre va escriure als 17 anys i culmina amb la publicació del *Diccionari general de la llengua catalana* l'any 1932.

Borja de Riquer i Permanyer va ser l'encarregat de pronunciar la quarta i última conferència de la jornada. Aquest text, «Pompeu Fabra en el seu context històric», presenta una magnífica contextualització del moment històric en què va viure Pompeu Fabra, des del darrer terç del segle XIX fins a la dècada dels 40 del segle XX. Borja de Riquer deixa clara l'estreta relació que tenia Fabra amb la llengua, la cultura i la nació catalanes. Aquest compromís amb la catalanitat i els diferents fets històrics, no poc transcendents, de l'època, van forjar el caràcter polític del Mestre, que es va mantenir fins al final de la seva vida.

En suma, aquest volum ens permet obtenir una visió multifacètica del seny ordenador de la llengua catalana. És així com en tots els textos que formen aquest volum s'hi pot copsar, de Fabra, no només la seva tasca com a lingüista, sinó també com a polític i com a enginyer. Aquesta idea l'expressa molt bé el volgut Jordi Guix, al qual recordem quan escrivim aquestes línies, en el seu discurs d'obertura de la jornada i ens agradaria concloure aquesta recensió amb les mateixes paraules amb què acaba el seu text de presentació: «Al nostre país hi va haver un enginyer que va posar el seu temps i el seu esforç al servei d'un gran projecte: la normativització i la normalització de la llengua catalana. Un enginyer que va treballar amb tenacitat, amb imaginació, amb creativitat i amb voluntat de resoldre les coses; un enginyer ben organitzat, amb molta capacitat d'anàlisi i de rigor, un enginyer que tenia una gran capacitat de lideratge. I aquest enginyer no és altre que Pompeu Fabra».

Laia VIDAL SABANÉS
Universitat Pompeu Fabra

Bibliografia

Pompeu Fabra i Poch, semblança biogràfica: conferència pronunciada davant del Ple per Joan Solà i Cortassa el dia 12 de desembre del 2005. Volum 43 de Semblances biogràfiques. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

GARCIA, O. / PAUNÉ, G. (2018): *Pompeu Fabra. L'aventura de la llengua*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor.